

Sami Selçuk Özgürlük Onur Ödülü*

Mustafa Erdoğan**

Sayın Misafirler,

Değerli Özgürlük Dostları,

Liberal Düşünce Topluluğu'nun tesis etmiş olduğu "Özgürlük Onur Ödülü"nü bu akşam 3.sünü tevcih edeceğiz. Biliyorsunuz, bu ödüller daha önce sırasıyla Kazım Berzeg ve Gülay Göktürk'e verilmişti. Özgürlük Onur Ödülü'nün bu seferki sahibi ise Sayın Doç. Dr. Sami Selçuk.

Sami Selçuk beyin bu ödüle neden layık görüldüğünü size uzun uzadıya açıklamama herhalde gerek yok. Özgürlük temasının onun uzun entelektüel kariyerinde seçkin bir yeri bulunduğunu zaten biliyorsunuz. Fakat daha önce bu konu üzerinde yoğunlaşmış olmasaydı bile, Sami Selçuk'un sadece Yargıtay Başkanı olarak yaptığı Adli Yıl açış konuşmaları ve son yıllarda kamu önünde cesurca ve ısrarla seslendirdiği özgürlük talebi onun bu ödülü hak etmesi için şüphesiz yeterli olurdu.

Türkiye'nin bugün nispeten değişmiş olan konjonktüründe bu değerli düşünce adamımızın özgürlük davasına o yıllarda yaptığı katkının ne kadar önemli olduğunu belki

unutmuş olanlarımız vardır. Oysa, 90'lı yılların sonlarında Türkiye'de özgürlük davasının sözünü sakınmaz, yüksek sesli takipçisi olmak o kadar kolay değildi.

***

Değerli Özgürlük Dostları,

Bu mutlu olay vesilesiyle isterseniz biraz geçmişe gidelim ve Sami Selçuk'un 1999 yılı Adli Yıl Açış Konuşması'nın anlamını kısaca hatırlayalım. O tarihte Liberte tarafından yayınlanan bu Konuşma'ya yazdığım Sunuş'tan birkaç paragrafi tekrar dikkatlerinize sunmak istiyorum:

"Sayın Sami Selçuk bu "konuşma"sıyla Türkiye'nin hukuk ve siyaset tarihine unutulmaz bir kayıt düşmüştür. Bu not gerçekten de hem hukuk tefekkürümüz hem de siyaset ufku bakımından son derece önemlidir. Bunun birçok nedeni var. Bir ke-re, hukukun öteden beri devlet merkezli olarak algılanageldiği, temel hukuk kavram ve müesseselerinin felsefi arka planı üstünde düşünme alışkanlığının sadece uygulamacı yargıçlar arasında değil hukukçu akademisyenler arasında bile pek yer etmediği kültürümüzde bir Yargıtay Başkanının derin bir vukufle hukukun evrensel dilinden konuşması hem şaşırtıcı hem de ümit vericidir.

** Prof. Dr., Hacettepe Üniversitesi, Kamu Yönetimi Öğretim Üyesi.

Öte yandan, bu konuşmada Türkiye'deki hakim siyaset anlayışı ve uygulamasının, normatif ve kurumsal siyasi tercihlerin, kısaca statükonun eleştirilmesi onu siyaseten de önemli bir metin haline getirmektedir. Sami Selçuk sadece yerleşik hukuk anlayışını ve onun kurumsal yapısını sorgulamakla yetinmiyor, aynı zamanda siyasi bir beyanname de ortaya koyuyor. Bu haliyle, konuşma Türkiye'nin sosyo-politik sistemini ciddi olarak gözden geçirmek ve iyileştirmek isteyen herkes için vazgeçilmez bir başvuru metni niteliğindedir. Nihayet, yerleşik düzenin böylesine sarsıcı bir biçimde sorgulamasını yapmanın devletin içinden gelen bir kişi olması da anlamlıdır. Çünkü, genel bir kural olarak, insanlar, kendilerinin de bir parçasını oluşturdukları sistemi eleştirmek şöyle dursun, tam tersine toplum için maliyetine bakmaksızın sistem içindeki kendi pozisyonlarından yararlanmaya çalışma eğilimindedirler.

Bu metin hukukun üstünlüğüne ve insan haklarına dayanan, özgürlükçü ve çoğulcu bir demokrasinin ana hatlarını çiziyor; barışçı ve gerçekten uygar bir toplumsal varoluşun felsefi ve ahlâki öncüllerini açıklıyor. Sami Selçuk Türkiye'ye insanlığın evrensel tecrübesinin ve entellektüel birikiminin ışığında bakmak suretiyle evrensellekle yerelliği bağdaştırmaya çalışıyor. Bunu başarıyor da. Binlerce yıl öncesinden günümüze uzanan referansları ve ilgileriyle, klasik olanı modern ve çağdaş olanla buluşturuyor. Bir yandan "cumhuriyet"ten bahis açıyor, öbür yandan özgürlükçü demokrasiden; bireyi ve bireyselliği vurguluyor ama toplumsal varoluşu ve yurttaşlığı ihmal etmiyor...

Toplumun devletten daha fazla ciddiye aldığı için, hukukun sivil ve özerk olanını seviyor. Ve insanları özgürleştiren bir hukuk istiyor. Hukuku devletten daha fazla ciddiye aldığı için de sivil hukukun devlete egemen olmasından, yani "hukukun üstünlüğü"nden

den yana tutum alıyor. Hukukun üstünlüğünün olduğu yerde "hikmet-i hükümet" olmaz diyor. Hukuk karşısında devletle yurttaşların eşit olduğunu, devletin yurttaşların hiyerarşik üstü olmadığını, "hukukun üstünlüğü"nin olduğu yerde devletin kendisine ayrı bir hukuk uygulayamayacağını hatırlatıyor. Kurucu akılcılığın tarihen sabit tehlikelerinin bilincinde olduğu, özgür ve özerk bireye inandığı için "ideolojik devlet"ten hazzetmiyor; devlet inançları ve ideolojiler karşısında tarafsız olsun ve topluma nizam vermeğe kalkmasın istiyor. Eğer bireylerin özgür ve eşit olmasını, eşit saygı görmesini, herkesin bir diğerini "tanıma"sını esas alan, kısaca insanca bir sosyo-politik varoluş istiyorsak, jakobenizmi ve onun zalimce paternalizmini kesin olarak reddetmeliyiz diyor, insana saygı ile düşünce yasaklarının bağdaşmadığına dikkat çekiyor ve ayrıca bu türden yasakların toplumsal sonuçları bakımından da *zararlı* olduğunu hatırlatıyor.

Sami Selçuk... diyor ki: Devlet bireysel özgürlüklere saygılı olsun, hikmet-i hükümet veya ideoloji kaygılarıyla topluma vesayet etmeğe kalkışmasın, "yönetme"nin iğvasına kapılmasın ve daha az yönetsin, hukuku kendisine değil kendisini hukuka uydursun, toplumun bağımsız varlığını tanınsın ve ona saygı göstere, ne dine teslim olsun ne de dini teslim alsın, düşünmeden ve düşünen yurttaştan korkmasın, yurttaşları eğitmeye kalkışmasın, öğrenim versin yeter...

Yargıtay Başkanı... ("militan demokrasi" safsatasına karşı) diyor (ki): Demokrasi hakikatin tekliği anlayışıyla ve kültürel tekelcilikle bağdaşmaz. Bu nedenle her görüş, toplumun çoğunluğuna veya hakim siyasi elitlere ne kadar aykırı gelirse gelsin, serbestçe ifade edilebilmeli ve örgütlenebilmelidir. Aksi halde, demokrasi ilke olarak reddettiği yöntemlere başvurmak zorunda

kalacak ve böylece kendi temel öncüllerine ters düşecektir. Bu bir tuzaktır. Özgürlüğü getireceğim diyerek ısrarla özgürlükleri çiğ-nemek bir kısır döngüdür ve karşı karşıya bulunulan sorunu çözmez, aksine azdırır.

***

Değerli Misafirler,

Sayın Sami Selçuk'a bu Ödülü tevcih etmekle, onun sadece genel olarak özgürlük davasına değil, fakat daha özel olarak Türkiye'de "ifade özgürlüğü" talebinin güçlenmesine de yaptığı katkıyı takdir ettiğimizi herkese duyurmak istiyoruz. O şüphesiz ifade özgürlüğü davasına da en çok hizmet edenler arasında yer alıyor. Nitekim, yine meşhur 1999 Konuşması'nda, düşünceleri yasaklamanın çözüm olmadığını, aksine elde edilmek istenen amacın tersine sonuçlar doğurduğunu söylemiş; yasaklanan görüşün yok olmadığı gibi, ona yönelik merakı da kışkırttığını, böylelikle onu güçlendirdiğini hatırlatmıştı. Yasaklamayla sağlanan sükûnetin geçici ve aldatıcı olduğunu, aslında gerilimin içten içe sürdüğünü ne güzel de anlatmıştı.

Biliyorsunuz, Sami Selçuk meramını veciz sözlerle taçlandırma becerisine de sahip olan bir düşünce adamıdır. Sözlerimin sonunda, onun özgürlükle de bağlantılı kimi evrensel idealleri veciz sözlerle anlattığı ve benim şah-

sen hiç unutulmamasını dilediğim birkaç örneği burada anmak isterim:

* Devlet hukuka saygılı olduğu, hukuk da insanları özgürleştirdiği oranda meşrulaşır ve güç kazanırlar.

* Demokrasinin bir özelliği bünyesinde her an bir risk taşımasıdır. Riski göze almayan rejimlerin adı diktatörlüktür.

* Demokrasiyi öğrenmenin ve yaşatmanın en iyi yolu, onu hiç ara vermeden uygulamaktır.

* Cumhuriyetin son sığınağı "devlet", devletin son sığınağı "hikmet-i hükümet"tir. Demokrasinin son sığınağı halk, halkın son sığınağı "hukuk"tur.

* Düşük yoğunluklu, yozlaşmış, büyük ağabeylerin vesayetindeki icazetli demokrasiyi reddediyorum.

***

Sayın Konuklar,

Sayın Sami Selçuk'a Liberal Düşünce Topluluğu'nun 3. Özgürlük Onur Ödülü'nü takdim etmekten büyük onur ve mutluluk duyuyorum

Hepinize saygılar sunarım.

* Bu konuşma 12.06.2004 tarihinde yapılan Özgürlük Onur Ödülü Töreni'nde sunulmuştur.

Hoşgörü Üstüne Bir Mektup

3. Baskı

John Locke

LiBeRtE

kitaplığınızda özgürlüğe yer açın...
